

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Національний університет цивільного захисту України
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції,
30 квітня 2026 року

ЧЕРКАСИ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

**ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС
СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ**

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції

30 квітня 2026 року

Черкаси
2026

УДК 009

Рецензенти:

Валентин ЛАЗУРЕНКО, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Черкаський державний технологічний університет;
Наталія ЗЕМЗЮЛІНА, доктор історичних наук, професор, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького;
Ольга ПРОЦЕНКО, доктор філософських наук, професор, Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут».

Головний редактор:

Тетяна ЧУБІНА – доктор історичних наук, професор.

Відповідальний секретар:

Аліна КРИШТАЛЬ – кандидат педагогічних наук, доцент.

Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції, 30 квітня 2026 року. – Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 724 с.

У збірнику представлено матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції «Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє». Зміст видання охоплює широке коло гуманітарних питань, серед яких особливу увагу приділено розвитку соціальних комунікацій та визначенню ролі соціально-гуманітарних дисциплін у підготовці фахівців служби цивільного захисту. Авторами досліджено особливості впровадження гендерного компонента у сектор безпеки, проаналізовано актуальні питання психології та педагогіки, а також обґрунтовано необхідність гуманітаризації освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Важливе місце у збірнику посідають розвідки, присвячені комплексному впливу російської агресії на українське суспільство. У матеріалах ґрунтовно проаналізовано прямі та опосередковані наслідки війни, запропоновано дієві механізми підтримання життєдіяльності країни в кризових умовах, а також окреслено шляхи майбутнього відновлення, сталого зростання та всебічного розвитку держави. Видання розраховане на здобувачів вищої освіти, молодих науковців і всіх, хто прагне глибше зрозуміти гуманітарні виклики сьогодення.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 9 від 27 березня 2026 року)*

*Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
комісією з питань роботи із службовою інформацією
у Національному університеті цивільного захисту України
(протокол № 4 від 14 квітня 2026 року)*

<i>Дар'я СТОЛЯРЧУК, Світлана КОСЯК</i> УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА ЯК НАЦІОНАЛЬНИЙ ІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ МАРКЕР	127
<i>Діана ТАРАБАНЧУК, Леся ГОРЕНКО</i> МОНУМЕНТАЛЬНЕ ТА ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО КИЄВА: ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДОКУМЕНТАЦІЯ ПАМ'ЯТОК У ПЕРШОМУ ТОМІ ЗВОДУ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ.....	129
<i>Богдан ТИЩЕНКО, Сергій СТАСЬ</i> СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕВАКУАЦІЇ ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ	131
<i>Анна ТОПЧИЛО</i> СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ ПСИХОЛОГІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В РОБОТІ З ПОРАНЕНИМИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ.....	133
<i>Данііл ТУРАНСЬКИЙ, Валентина ПОДЛЕСНА</i> РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА – ВІЙНА «ПРОЗОРОГО ПОЛЯ БОЮ».....	136
<i>Roman FRANCO</i> HUMANITARIAN COMPONENT OF HIGHER EDUCATION AS A FACTOR IN FORMING THE PROFESSIONAL IDENTITY OF STUDENTS OF TECHNICAL INSTITUTIONS IN GERMANY	137
<i>Поліна ЦИБУЛЯ, Яніна ФЕДОРЕНКО</i> УКРАЇНСЬКЕ ШІСТДЕСЯТНИЦТВО: ШЛЯХ ВІД КУЛЬТУРНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ДО ІДЕЙНОГО СПРОТИВУ	139
<i>Софія ЦИБУЛЯ, Валентина ПОДЛЕСНА</i> РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ ДСНС УКРАЇНИ	141
<i>Дмитро ЦИМБАЛАРЬ, Людмила ВОРОНОВСЬКА</i> РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК У СУЧАСНОМУ ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ.....	142
<i>Юлія ЧЕРКОВСЬКА, Леся ГОРЕНКО</i> НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ТА ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ 1917–1920 РР.	145
<i>Ярослав ЧМІЛЕНКО, Яніна ФЕДОРЕНКО</i> КІРОВОГРАДЩИНА У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ, СПРОТИВ ТА ВИЗВОЛЕННЯ.....	147
<i>Олександр ШЕМАЄВ</i> СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ: ІНСТРУМЕНТИ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОЇ ПРОМОЦІЇ ЗДОРОВ'Я.....	148
<i>Євгеній ШКВАРА, Яніна ФЕДОРЕНКО</i> МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ – ПЕРШИЙ ІДЕОЛОГ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ У ХХ СТОЛІТТІ	150
<i>Дмитро ШУМЕЙКО, Людмила ВОРОНОВСЬКА</i> МОТИВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	152
<i>Марія ЯКУБОВСЬКА, Марія СТАХІВ</i> ЗАКОНИ ЧЕСТІ ТА ЧЕСНОСТІ – ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТВОРЧИСТЬ ЮЛІЇ КАШПУРЕНКО	155

РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ ДСНС УКРАЇНИ

*Софія ЦИБУЛЯ, ННІ цивільного захисту, ЦЗк-25-2 група
НК – Валентина ПОДЛЕСНА
Національний університет цивільного захисту України*

Суспільні науки в умовах глобальної нестабільності набувають особливої актуальності як інструмент осмислення кризових процесів і формування стійкості соціальних інституцій. Для України, що перебуває в умовах воєнного протистояння, техногенних загроз і масштабних гуманітарних викликів, гуманітарний вимір професійної підготовки фахівців сектору безпеки є стратегічним ресурсом держави. Особливого значення це набуває у діяльності працівників ДСНС України, які виконують завдання із захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій [1].

Гуманітарна парадигма підготовки передбачає інтеграцію філософських, соціологічних, психологічних і правових знань у професійну освіту. Її метою є формування особистості, здатної діяти ефективно, відповідально й гуманістично в екстремальних умовах. Суспільні науки забезпечують ціннісну основу професійної діяльності, формують громадянську позицію та правову культуру майбутніх рятувальників [2].

Світоглядний напрям спрямований на формування усвідомлення соціальної місії служби, пріоритетності людського життя та принципів гуманізму. В умовах надзвичайної ситуації працівник ДСНС повинен приймати рішення, керуючись не лише інструкціями, а й внутрішніми моральними орієнтирами [3].

Соціально-психологічний напрям передбачає розвиток стресостійкості, емпатії, здатності до командної взаємодії. Психологічна підготовка допомагає мінімізувати наслідки професійного стресу та запобігти емоційному вигоранню. Знання механізмів поведінки людини в кризових умовах дозволяє надавати первинну психологічну допомогу постраждалим [4].

Правовий напрям забезпечує розуміння нормативно-правових засад функціонування системи цивільного захисту та діяльності ДСНС України. Дотримання законодавства та прав людини є необхідною умовою легітимності професійної діяльності [1].

Особливе місце у сучасній гуманітарній підготовці посідають соціальні комунікації. Теоретичні аспекти комунікації розкривають закономірності інформаційного обміну, формування громадської думки, функціонування медіасередовища. Практичні аспекти охоплюють кризове інформування, взаємодію зі ЗМІ, ведення офіційних цифрових ресурсів, організацію публічних виступів [5].

В умовах інформаційної війни комунікативна компетентність стає складовою безпеки держави. Своєчасне та достовірне інформування населення сприяє зниженню панічних настроїв, підвищує довіру до державних інституцій і забезпечує координацію між службами. Формування медіаграмотності та критичного мислення є важливими складниками підготовки сучасного фахівця [5].

Відповідно до Закону України «Про освіту» освітній процес має сприяти розвитку компетентностей, необхідних для активної громадянської позиції. У системі підготовки працівників ДСНС це означає гармонійне поєднання технічної та гуманітарної складових освіти [2].

Таким чином, суспільні науки виконують інтегративну функцію в системі професійної підготовки працівників ДСНС України. Гуманітарна складова освіти забезпечує формування професійно зрілої, морально відповідальної та комунікативно

компетентної особистості. Подальший розвиток гуманітарної підготовки має враховувати сучасні виклики, потреби інформаційної безпеки та психологічної підтримки особового складу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Державну службу України з надзвичайних ситуацій». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : Навчальний посібник за заг. ред. Ковалю М. Львів, 2023. 306 с. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/1/9/2/4/3/5/9/diyi-dsns-objednana-kniga-compressed.pdf>.
4. Психологічна підтримка в умовах війни: теорія та практика подолання криз : колект. монограф. ; за заг. ред. Л. М. Пріснякової. Дніпро : ЛІРА, 2025. 185 с. URL: <http://info.dgu.edu.ua/bitstream/123456789/1992/1/Колективна%20монографія%20за%20заг.%20ред.%20Л.М.%20Пріснякової.pdf>.
5. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ: ВЦ «Київський університет», 1999. <https://www.twirpx.com/file/145164/>.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК У СУЧАСНОМУ ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ

*Дмитро ЦИМБАЛАРЬ, ННІ цивільного захисту, ОД-24 група
НК – Людмила ВОРОНОВСЬКА, кандидат філософських наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України*

У процесі духовного та соціального розвитку особистості, формування її світогляду та активної соціальної позиції значну роль відіграє соціально-гуманітарне знання. Новий стиль мислення в сучасних соціально-гуманітарних науках включає зміну характеру пізнавальної діяльності: єдність процесів і методів наукового пізнання, гнучкість і багатогранність мислення, взаємозв'язок інтуїтивного, емоційно-чуттєвого, наочно-образного і логічного мислення.

З моменту формування соціально-гуманітарних наук їх метою проголошувалося не лише пізнання суспільства, а й участь у його регуляції та перетворенні. Методологічні проблеми соціального пізнання стали активно розроблятися в рамках системи «наук про культуру» з опорою на ті чи інші філософсько-методологічні уявлення. У сучасних умовах зростає значення фундаментальної підготовки фахівця. Це зумовлено динамізмом і масштабністю завдань, вирішувати які людство має в міру свого розвитку. Зростання цілісності світу, підвищення взаємозв'язку різних сторін життя передбачає введення у повсякденний оборот інформації про складні процеси глобального характеру. Щоб адекватно орієнтуватися, а тим більше усвідомлено брати участь у цих процесах, особистість має бути всебічно розвинена і добре освічена [1].

Сучасний професіонал повинен уміти творчо мислити, самостійно вирішувати складні проблеми у конкретному виді діяльності. Крім того, йому необхідно постійно адаптуватися до нових знань та технологій, удосконалювати свою кваліфікацію. Систематичне підвищення кваліфікації, професійне та особистісне вдосконалення стають обов'язковими умовами успішної роботи будь-якої людини, зайнятої професійною діяльністю.

Найважливішим проявом професіоналізму як вищого ступеня професіоналізації особистості є здатність до вільної творчої діяльності, практичної перебування світу. Ця